ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (osmého senátu)

10. února 2011 *

Ve věci C-30/10,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Linköpings tingsrätt (Švédsko) ze dne 28. října 2009, došlým Soudnímu dvoru dne 19. ledna 2010, v řízení

Lotta Andersson

proti

Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten,

SOUDNÍ DVŮR (osmý senát),

ve složení K. Schiemann (zpravodaj), předseda senátu, A. Prechal a E. Jarašiūnas, soudci,

* Jednací jazyk: švédština.

generální advokát: Y. Bot,
vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping Tillsynsmyndigheten S. Granathem, advokat,

– za švédskou vládu A. Falk a A. Engmanem, jako zmocněnci,

– za španělskou vládu M. Muñoz Pérezem, jako zmocněncem,

– za Evropskou komisi J. Enegrenem, jako zmocněncem,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 10 písm. c) směrnice Rady 80/987/EHS ze dne 20. října 1980 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele (Úř. věst. L 283, s. 23; Zvl. vyd. 05/01, s. 217), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/74/ES ze dne 23. září 2002 (Úř. věst. L 270, s. 10; Zvl. vyd. 05/04, s. 261, dále jen „směrnice 80/987“).

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi L. Andersson a Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten (úřad pro dohled nad konkurzním řízením) ve věci nároku L. Andersson na uhrazení nesplacené pohledávky vyplývající z pracovního poměru v rámci podniku, na který byl prohlášen konkurz a jehož jedním ze dvou akcionářů byla L. Anderson.

Právní rámec

Právní úprava Unie

Směrnice 80/987

3 Podle čl. 1 odst. 1 směrnice 80/987 se tato směrnice vztahuje na pohledávky zaměstnanců vyplývající z pracovních smluv nebo pracovních poměrů vůči zaměstnavatelům, kteří se nacházejí v platební neschopnosti ve smyslu čl. 2 odst. 1 této směrnice.

4 Článek 10 písm. c) směrnice 80/987 stanoví, že se tato směrnice nedotýká možnosti členských států odmítnout nebo omezit povinnost uhradit pohledávky podle článku 3 uvedené směrnice nebo záruční povinnost podle článku 7 téže směrnice v případě, že zaměstnanec byl sám nebo společně se svými blízkými příbuznými vlastníkem podstatné části podniku nebo provozovny zaměstnavatele a měl značný vliv na činnosti tohoto podniku nebo provozovny.

Směrnice 2008/94/ES

5 Směrnice 80/987 vzhledem k tomu, že byla několikrát podstatně změněna, byla v zájmu srozumitelnosti a přehlednosti kodifikována směrnicí Evropského parlamentu

a Rady 2008/94/ES ze dne 22. října 2008 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele (kodifikované znění) (Úř. věst. L 283, s. 36).

6 Sedmý bod odůvodnění směrnice 2008/94 zní:

„Členské státy mohou stanovit meze odpovědnosti záručních institucí, které však musí být slučitelné se sociálním cílem této směrnice a mohou vzít v úvahu rozdílné výše pohledávek."

7 Článek 3 této směrnice stanoví:

„Členské státy přijmou opatření nezbytná k tomu, aby záruční instituce zajišťovaly, s výhradou článku 4, úhradu nesplacených pohledávek zaměstnanců, které vyplývají z pracovních smluv nebo z pracovních poměrů, včetně, pokud tak stanoví vnitrostátní právo, odstupného při skončení pracovního poměru.

Záruční instituce přebírá nesplacené mzdové pohledávky za období přede dnem nebo případně po dni určeném členskými státy".

8 Článek 7 uvedené směrnice zní:

„Členské státy přijmou opatření nezbytná k zajištění toho, aby neuhrazení povinných příspěvků zaměstnavatele pojišťovacím institucím v souladu s vnitrostátními zákonnými systémy sociálního zabezpečení před vznikem jeho platební neschopnosti nemělo nepříznivý vliv na nárok zaměstnanců na dávky od těchto pojišťovacích institucí, pokud byly příspěvky zaměstnanců odečteny z vyplácené odměny."

9 Článek 12 směrnice 2008/94 stanoví:

„Tato směrnice se nedotýká možnosti členských států:

a) přijmout nezbytná opatření, aby se zabránilo zneužívání;

b) odmítnout nebo omezit povinnost uhradit pohledávky podle článku 3 nebo záruční povinnost podle článku 7, pokud se zjistí, že splnění povinnosti není důvodné v důsledku zvláštních vztahů mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem a společných zájmů vyjádřených v tajné dohodě mezi nimi;

c) odmítnout nebo omezit povinnost uhradit pohledávky podle článku 3 nebo záruční povinnost podle článku 7 v případě, že zaměstnanec byl sám nebo společně se svými blízkými příbuznými vlastníkem podstatné části podniku nebo provozovny zaměstnavatele a měl značný vliv na činnosti tohoto podniku nebo provozovny."

Vnitrostátní právní úprava

10 Článek 1 odst. 1 zákona, kterým se upravuje záruka za úhradu mezd (lönegarantilagen 1992:497, SFS 1992, č. 497), stanoví, že je stát povinen uhradit mzdové pohledávky zaměstnanců vůči zaměstnavatelům, jejichž platební neschopnost byla prohlášena ve Švédsku nebo jiné severské zemi.

11 Podle čl. 7 odst. 1 téhož zákona platí, že se v případě prohlášení konkurzu úhrada z titulu záruky, k níž je povinen stát, vztahuje na pohledávky vyplývající z mezd nebo jiných odměn a důchodů, na které se vztahuje přednostní právo podle článků 12 a 13 zákona o přednostním právu (förmånsrättslagen 1970:979, SFS 1970, č. 979).

12 Podle článku 7 a zákona, kterým se upravuje záruka za úhradu mezd, se však úhrada z titulu uvedené záruky nevztahuje na zaměstnance uvedené v čl. 12 šestém pododstavci zákona o přednostním právu.

13 Podle čl. 12 prvního pododstavce zákona o přednostním právu se obecné přednostní právo použije na pohledávku vyplývající se mzdy nebo jiné odměny zaměstnance.

14 Článek 12 šestý pododstavec téhož zákona stanoví, že pokud je dlužník, na něhož byl prohlášen konkurz, podnikatelem, nemá zaměstnanec, který byl sám nebo se svými blízkými příbuznými vlastníkem podstatné části podniku nebo měl značný vliv na jeho činnosti v období šesti měsíců předcházejících podání návrhu na prohlášení konkurzu, žádné přednostní právo zakotvené tímto článkem na odměnu nebo nárok na důchod.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

15 Dne 23. prosince 2008 byl prohlášen konkurz na společnost Linköpings Ridskola AB (dále jen „Linköpings Ridskola“). Lotta Andersson, žalobkyně v původním řízení, která žila od roku 1996 do roku 2008 v partnerském vztahu s p. Anderssonem, vlastnila, stejně jako on 50 % akcií této společnosti.

16 Lotta Andersson obdržela akcie darem v roce 2006 a byla zaměstnána společností Linköpings Ridskola od poloviny 90. let. Byla náhradním členem jejího představenstva a byla oprávněna sama podepisovat jménem společnosti až do 20. listopadu 2008, kdy jí p. Andersson, jediný člen představenstva, odňal podpisové právo.

17 Dne 12. ledna 2009 odmítl insolvenční správce přiznat L. Andersson nárok na záruku za její mzdové pohledávky podle zákona, kterým se upravuje záruka za úhradu mezd z důvodu, že vlastnila podstatnou část předmětné společnosti a měla značný vliv na její činnosti v období šesti měsíců předcházejících podání návrhu na prohlášení konkurzu na uvedenou společnost, takže se podle čl. 12 šestého pododstavce zákona o přednostním právu na ni přednostní právo upravené v tomto článku 12 nevztahovalo.

18 V rámci své žaloby podané k Linköpings tingsrätt se L. Andersson domáhala úhrady mzdy za prosinec 2008 a za část ledna 2009, jakož i náhrady škody za nedodržení výpovědní lhůty a částky dlužné za placenou dovolenou v celkové výši 138 240 SEK navýšené o zákonné úroky. Tvrdí, že se na ni vztahuje přednostní právo stanovené v článku 12 zákona o přednostním právu a že její situace nespadá do působnosti uvedeného čl. 12 šestého pododstavce, neboť i když je pravda, že vlastnila podstatnou

část Linköpings Ridskola, v době podání návrhu na prohlášení konkurzu na tuto společnost neměla na ni značný vliv ani ji nemohla řídit.

19 Za těchto okolností se Linköpings tingsrätt rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je vnitrostátní ustanovení, které vylučuje, aby měl zaměstnanec přednostní právo z důvodu, že byl sám nebo společně se svými blízkými příbuznými vlastníkem podstatné části podniku a měl značný vliv na jeho činnosti v období šesti měsíců předcházejících podání návrhu na prohlášení konkurzu, slučitelné s čl. 10 písm. c) směrnice […] 80/987 [...]?“

K předběžné otázce

20 Úvodem je třeba poznamenat, že předběžná otázka se sice týká výkladu čl. 10 písm. c) směrnice 80/987, avšak – jak správně uvedly ve svých písemných vyjádřeních žalovaný v původním řízení, španělská vláda a Evropská komise – je vzhledem k tomu, že na předmětnou společnost byl prohlášen konkurz dne 23. prosince 2008, relevantní právní úpravou pro analýzu věci v původním řízení směrnice 2008/94, která vstoupila v platnost dne 17. listopadu 2008. Tato směrnice kodifikuje směrnici 80/987 a obsahuje v podstatě tatáž ustanovení jako směrnice 80/987. Článek 12 písm. c) směrnice 2008/94 tak v totožném znění přebírá obsah čl. 10 písm. c) směrnice 80/987.

21 Je tudíž třeba změnit formulaci otázky položené předkládajícím soudem tak, že jejím cílem je určit, zda čl. 12 písm. c) směrnice 2008/94 musí být vykládán v tom smyslu, že brání ustanovení vnitrostátního práva, které vylučuje, aby měl zaměstnanec nárok na záruku za úhradu nesplacených pohledávek zaměstnanců z důvodu, že byl sám nebo společně se svými blízkými příbuznými vlastníkem podstatné části předmětného podniku a měl značný vliv na jeho činnosti v období šesti měsíců předcházejících podání návrhu na prohlášení konkurzu na tento podnik.

22 V tomto ohledu je třeba uvést, že směrnice 2008/94 zavádí ve svém článku 3 povinnost uhradit nesplacené pohledávky zaměstnanců, zatímco čl. 12 písm. c) téže směrnice umožňuje členským státům odmítnout nebo omezit tuto povinnost v případě, že zaměstnanec byl sám nebo společně se svými blízkými příbuznými vlastníkem podstatné části podniku nebo provozovny zaměstnavatele a měl značný vliv na činnosti tohoto podniku nebo provozovny.

23 Článek 12 písm. c) směrnice 2008/94 neuvádí dobu, po kterou musí existovat vlastnictví podstatné části podniku nebo značný vliv na jeho činnosti k tomu, aby uvedená povinnost uhradit pohledávky byla odepřena nebo omezena. Pro určení toho, zda toto ustanovení brání stanovení doby šesti měsíců, jak je tomu v případě vnitrostátních právních předpisů dotčených v původním řízení, je třeba přezkoumat strukturu uvedeného ustanovení a cíle, které sleduje.

24 V tomto ohledu ze sedmého bodu odůvodnění a čl. 12 písm. a) až c) směrnice 2008/94 vyplývá, že se zákonodárce nechce dotknout možnosti členských států stanovit meze odpovědnosti záručních institucí v některých případech, včetně těch uvedených v čl. 12 písm. c). Toto ustanovení je mimo jiné založeno na implicitní právní domněnce, že zaměstnanec, který vlastnil podstatnou část předmětného podniku a zároveň

měl značný vliv na jeho činnosti, může být zčásti z tohoto důvodu odpovědný za platební neschopnost tohoto podniku.

25 Tato možnost musí být nicméně posouzena ve světle sociálního cíle směrnice 2008/94, který spočívá v zajištění všem zaměstnancům minimální ochrany v Evropské unii v případě platební neschopnosti zaměstnavatele uhrazením nesplacených pohledávek vyplývajících z pracovních smluv nebo pracovních poměrů, které se vztahují k odměně za určité období (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 11. září 2003, Walcher, C-201/01, Recueil, s. I-8827, bod 38 a citovaná judikatura).

26 Soudní dvůr krom toho již rozhodl, že zavedení vnitrostátního pravidla, jehož cílem je zabránit zneužívání, nemůže ohrožovat plný účinek a jednotné použití ustanovení Unie v členských státech (výše uvedený rozsudek, Walcher, bod 37).

27 Přitom cíl čl. 12 písm. c) směrnice 2008/94 ani sociální cíl této směrnice nejsou ohroženy vnitrostátním ustanovením, které jako ve věci v původním řízení omezuje kategorii zaměstnanců vyloučených z nároku na záruku za úhradu nesplacených pohledávek na zaměstnance, kteří byli vlastníky podstatné části podniku a měli značný vliv na jeho činnosti během šesti měsíců předcházejících podání návrhu na prohlášení konkurzu na tento podnik. Za takových okolností totiž nelze vyloučit, že zaměstnanec, kterému je odmítnuto přiznání nároku na záruku, může být odpovědný za platební neschopnost předmětného podniku.

28 S ohledem na výše uvedené je třeba odpovědět na položenou otázku tak, že čl. 12 písm. c) směrnice 2008/94 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání ustanovení vnitrostátního práva, které vylučuje, aby měl zaměstnanec nárok na záruku za úhradu nesplacených pohledávek zaměstnanců z důvodu, že byl sám, nebo společně se svými

blízkými příbuznými vlastníkem podstatné části podniku a měl značný vliv na jeho činnosti v období šesti měsíců předcházejících podání návrhu na prohlášení konkurzu na tento podnik.

K nákladům řízení

29 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (osmý senát) rozhodl takto:

Článek 12 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/94/ES ze dne 22. října 2008 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele (kodifikované znění) musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání ustanovení vnitrostátního práva, které vylučuje, aby měl zaměstnanec nárok na záruku za úhradu nesplacených pohledávek zaměstnanců z důvodu, že byl sám nebo společně se svými blízkými příbuznými vlastníkem podstatné části podniku a měl značný vliv na jeho činnosti v období šesti měsíců předcházejících podání návrhu na prohlášení konkurzu na tento podnik.

Podpisy.